ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

___Հայոց լեզվի և գրականության__
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Բաբուռյան Հ. Ռ. /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № __2__

«__12__» __սեպտեմբեր__ 2023 թ.

ՀԼԳ/բ-008_ «ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ (ԴԱՐՁՎԱԾԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԲԱՌԱՐԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ)» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 –Մասնագիտական մանկավարժություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.19.6 -Հայոց լեզու և գրականություն
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ __Մանկավարժության բակալավր__
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ _Հայոց լեզվի և գրականության
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ հեռակա
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ ակա **__3-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ _**

Դասախոս(ներ) ՝ __Ա.Պողոսյան______________________________
/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե/ներ**_poghosyanalbert@mail.ru**

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
    - 12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
    - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
    - 14.2. Հարցաշար
    - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում[1].

ԺՀԼ «Դարձվածաբանություն և բառարանագիտություն» առարկան դասավանդվում է երկրորդ կուրսի առաջին կիսամյակում և կարևոր տեղ է զբաղեցնում հումանիտար գիտությունների ֆակուլտետի «Հայոց լեզու և գրականություն» բաժնի հիմնական կրթական ծրագրի խնդիրների իրականացման գործում: Այն համապատասխանում է բարձրագույն մասնագիտական կրթության պետական չափանիշներին: Առարկան ապահովում է ուսանողի անհատական կրթական հետաքրքրությունները` համաձայն հիմնական կրթական ծրագրի սահմանած իրազեկությունների: ԺՀԼ «Դարձվածաբանություն և բառարանագիտություն» դասընթացը կարևորվում է լեզվաբանության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է *011401.19.6 -Հայոց լեզու և գրականություն* կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է` մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ինչպես նաև ապագա ուսուցչին և՛ տեսական, և՛ գործնական-կիրառական կարողությունների և հմտություններով զինելը:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են`

- Սովորեցնել դարձվածաբանության և բառարանագիտության տեսական հիմքերը:
- Բացատրել դարձվածաբանության և բառարանագիտության օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել դարձվածաբանական հետազոտություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել դարձվածքների առանձնահատկությունները բառագիտության համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/

ԺՀԼ «Դարձվածաբանություն և բառարանագիտություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը *011401.19.6 -Հայոց լեզու և գրականություն* մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Բառագիտություն», «Ոճաբանություն», «Շարահյուսություն» դասընթացներից:

---

[1] Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

4. **Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը[2] և /կամ կոմպետենցիաները.**

ԺՀԼ «Դարձվածաբանություն և բառարանագիտություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա դարձվածաբանության և բառարանագիտության տեսական հիմունքները,
2. իմանա դարձվածքների և բառարանների ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի դարձվածաբանության հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանա դարձվածաբանության շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

<u>Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ</u>

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

<u>**ԳԿ1**</u> վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
<u>**ԳԿ4**</u> մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
<u>**ԳԿ9**</u> խնդիրների լուծում,
<u>**ԳԿ10**</u> որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

<u>**ՀԳԿ1**</u> գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
<u>**ՀԳԿ2**</u> հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
<u>**ՀԳԿ3**</u> սովորելու ունակություն,
<u>**ՀԳԿ8**</u> ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

<u>Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)</u>

<u>**ԱԿ2**</u> հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
<u>**ԱԿ4**</u> ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
<u>**ԱԿ6**</u> կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
<u>**ԱԿ11**</u> տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
<u>**ԱԿ14**</u> տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[3].

ԺՀԼ «Դարձվածաբանություն և բառարանագիտություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել հայոց լեզվի ուսուցչի մասնագիտական գործունեության ընթացքում, նաև ասպիրանտուրայում

---

[2] http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf
Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

[3] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

կրթությունը շարունակելու և լեզվաբանության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարություն (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	3 կրեդիտ/90 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ
Դասախոսություն	4
Գործնական աշխատանք	8
Ինքնուրույն աշխատանք	78
Ընդամենը	90
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները[4] .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները

[4] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[5]՝

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տետր** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են՝** մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

[5] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[6].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների		
		դասախոսություն	գործնական աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Դարձվածաբանությունը իբրև լեզվաբանական գիտաճյուղ, նրա ուսումնասիրության առարկան: Դարձվածքների հարաբերությունը առածների, ասացվածքների, թևավոր խոսքերի հետ: Դարձվածք և բառակապակցություն: Դարձվածք և նախադասություն: Դարձվածք և բառ:	2		14
2.	Դարձվածքի առաջացումը: Դարձվածային տարբերակ: Դարձվածքների բազմիմաստությունը և համանունությունը: Դարձվածքների հոմանիշությունը: Դարձվածքների հականիշությունը: Դարձվածքների հարանունությունը: Դարձվածքների ստուգաբանությունը: Դարձվածքների կառուցվածքը:		2	14
3.	Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության: Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների քանակի: Դարձվածքների իմաստաբանական կառուցվածքը: Դարձվածքների բաղարկությունը: Դարձվածքը և բառակազմությունը: Հարցական դարձվածքներ: Եղանակավորող դարձվածքներ:	2	2	12
4.	Դարձվածքների նմանակություն և հակադարձ նմանակություն: Երկանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Եռանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Քառանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Դարձվածքների շարահյուսական առանձնահատկությունները:		2	12
5.	Բառարանագրություն: Բառարանների տեսակները:		2	14
6.	Հայ բառարանագրության պատմություն (5-20-րդ դարեր):			12
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		4	8	78

[6] Նման է օրացուցային պլանին

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Սուքիասյան Ա.Մ., Ժամանակակից հայոց լեզու	1999
2.	Բեդիրյան Պ.Ս., Ժամանակակից հայերենի դարձվածաբանություն	1973
3.	Գասպարյան Գ.Կ., Հայ բառարանագրության պատմություն	1968
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Բադիկյան Խ.Գ., Ժամանակակից հայերենի դարձվածային միավորները	1986
2.	Սուքիասյան Ա.Մ., Գալստյան Ս.Ա., Հայերենի դարձվածաբանական բառարան	1975

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[7]
1.	Դարձվածաբանությունը իբրև լեզվաբանական գիտաճյուղ, նրա ուսումնասիրության առարկան: Դարձվածքների հարաբերությունը առածների, ասացվածքների, թևավոր խոսքերի հետ: Դարձվածք և բառակապակցություն: Դարձվածք և նախադասություն: Դարձվածք և բառ:	Ինչ է դարձվածքը: Ինչպես է այն բնորոշվում:	2	ՊԳ 2

[7] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Դարձվածքի առաջացումը: Դարձվածային տարբերակ: Դարձվածքների բազմիմաստությունը և համանունությունը: Դարձվածքների հոմանիշությունը: Դարձվածքների հականիշությունը: Դարձվածքների հարանունությունը: Դարձվածքների ստուգաբանությունը: Դարձվածքների կառուցվածքը:	Որոնք են ժամանակակից հայերենի դարձվածքների առաջացման ուղիները: Ինչպես են առաջանում համանուն դարձվածքները: Հականիշ դարձվածքների կազմավորման գործում ինչ դեր ունեն նրանց բաղադրիչները:		ՊԳ 1
3.	Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության: Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների քանակի: Դարձվածքների իմաստաբանական կառուցվածքը: Դարձվածքների բաղարկությունը: Դարձվածքը և բառակազմությունը: Հարցական դարձվածքներ: Եղանակավորող դարձվածքներ:	Ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության՝ քանի տեսակ են լինում դարձվածքները: Հիմնականում որ բայերով են կազմվում բայական դարձվածքները:		ՊԳ 1
4.	Դարձվածքների նմանակություն և հակադարձ նմանակություն: Երկանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Եռանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Քառանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Դարձվածքների շարահյուսական առանձնահատկությունները:	Ինչ է նշանակում դարձվածքների նմանակություն: Խոսքի մեջ շահյուսական ինչ պաշտոններ կարող են կատարել դարձվածքները:	2	ՊԳ 1 ՊԳ 2
5.	Բառարանագրություն: Բառարանների տեսակները:	Քանի տեսակ են լինում բառարանները:		ԼԳ 1

6.	Հայ բառարանագրության պատմություն (5-20-րդ դարեր):	Զարգացման ինչ փուլեր է անցել հայ բառարանագրությունը:		ԼԳ 1

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[8]
2.	Դարձվածքի առաջացումը: Դարձվածային տարբերակ: Դարձվածքների բազմիմաստությունը և համանունությունը: Դարձվածքների հոմանիշությունը: Դարձվածքների հականիշությունը: Դարձվածքների հարանունությունը: Դարձվածքների ստուգաբանությունը: Դարձվածքների կառուցվածքը:	Որոնք են ժամանակակից հայերենի դարձվածքների առաջացման ուղիները: Ինչպես են առաջանում համանուն դարձվածքները: Հականիշ դարձվածքների կազմավորման գործում ինչ դեր ունեն նրանց բաղադրիչները:	2	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ 1 ԼԳ 2
3.	Դարձվածքների տեսակները` ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության: Դարձվածքների տեսակները` ըստ բաղադրիչների քանակի: Դարձվածքների իմաստաբանական կառուցվածքը: Դարձվածքների բաղարկությունը: Դարձվածքը և բառակազմությունը: Հարցական դարձվածքներ: Եղանակավորող	Ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության` քանի տեսակ են լինում դարձվածքները: Հիմնականում որ բայերով են կազմվում բայական դարձվածքները:	2	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ 1 ԼԳ 2

[8] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.` ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	դարձվածքներ:				
4.	Դարձվածքների նմանակություն և հակադարձ նմանակություն: Երկանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Եռանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Քառանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Դարձվածքների շարահյուսական առանձնահատկությունները:	Ինչ է նշանակում դարձվածքների նմանակություն: Խոսքի մեջ շաահյուսական ինչ պաշտոններ կարող են կատարել դարձվածքները:	2	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ՊԳ 1 ՊԳ 2 ԼԳ 2
5.	Բառարանագրություն: Բառարանների տեսակները:	Քանի տեսակ են լինում բառարանները:	2	Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ԼԳ 1 ԼԳ 2
6.	Հայ բառարանագրության պատմություն (5-20-րդ դարեր):	Զարգացման ինչ փուլեր է անցել հայ բառարանագրությունը:		Թեստեր, գործարար խաղեր, խմբային աշխատանքներ, տնային առաջադրանքներ	ԼԳ 1 ԼԳ 2

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Աշխատանքի տեսակը[9]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[10]

[9] 8Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը
[10] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

1.	Դարձվածքների հարաբերությունը առածների, ասացվածքների, թևավոր խոսքերի հետ:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ 2 ԼԳ 2
2.	Դարձվածք և բառակապակցություն: Դարձվածք և նախադասություն: Դարձվածք և բառ:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Լրացման հարցեր:	ՊԳ 2 ԼԳ 2
3.	Դարձվածքի առաջացումը: Դարձվածային տարբերակ:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ԼԳ 2
4.	Դարձվածքների բազմիմաստությունը և համանունությունը:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ԼԳ 2
5.	Դարձվածքների հոմանիշությունը: Դարձվածքների հականիշությունը: Դարձվածքների հարանունությունը:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ԼԳ 2
6.	Դարձվածքների ստուգաբանությունը:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ԼԳ 2
7.	Դարձվածքների կառուցվածքը:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ԼԳ 2

8.	Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Լրացման հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ԼԳ 2
9.	Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների քանակի:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Լրացման հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ԼԳ 2
10.	Դարձվածքների նմանակություն և հակադարձ նմանակություն:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ՊԳ 2 ԼԳ 2
11.	Երկանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Եռանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Քառանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ՊԳ 2 ԼԳ 2
12.	Դարձվածքների շարահյուսական առանձնահատկությունները:	Ռեֆերատ	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ՊԳ 1 ՊԳ 2 ԼԳ 2
13.	Բառարանագրություն: Բառարանների տեսակները:	Կլոր սեղան	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Փակ հարցեր: Հարցաթերթ:	ԼԳ 1 ԼԳ 2

14.	Հայ բառարանագրության պատմություն (5-20-րդ դարեր):	Կլոր սեղան	Ստուգարքների շաբաթ	Բանավոր հարցում: Ընթացիկ գնահատում: Թեստային գնահատում: Լրացման հարցեր: Հարցաթերթ:	ԼԳ 1 ԼԳ 2

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[11]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

[11] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[12]:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ամփոփիչ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող ամփոփիչ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:[13]

---

[12]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

[13] Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

14.3. Ընթացիկ ստուգման տարբերակի նմուշ

1. Խմբավորել ազատ և դարձվածային կապակցությունները: (5 միավոր)

Աղբյուրի ջուր, այգին ջրել, կյանքը թունավորել, կրակի բոց, բարձր լեռներ, երես դարձնել, թոնրի հաց, ի հայտ գալ, լեղին պատռվել, ծաղիկների փունջ, հագուստը մաքրել, հետաքրքիր գիրք, հոգին բուռը հավաքել, ձեռ ու ոտ ընկնել, ձեռքից ու ոտքից ընկնել, մատը մատին չտալ, մեծ-մեծ խոսել, մտքից հանել, պահարանից հանել, բարի աչք, բարի սիրտ, օձիքն ազատել, մարմանդ ջուր, սրտի խորքում, պանրի կարաս, մոռացության գիրկն ընկնել, մոր գիրկն ընկնել:

2. Դուրս գրել այն դարձվածքները, որոնք հանդիպում են տրված առածներում, ասացվածքներում, ասույթներում և թևավոր խոսքերում: (3 միավոր)

Աղքատի սիրտը բաց է լինում: Աստված, որ ուզում է մեկի տունը քանդել, առաջ խելքն է առնում: Գառը գայլին պահ չեն տա: Ինչ ուզում ես՝ ասա, նա իր էշն է քշում: Կարմիր կովը կաշին չի փոխի:

3. Կազմել 7 դարձվածք՝ յուրաքանչյուր սյունակից վերցնելով մեկական բառ: (3 միավոր)

երես	առնել
ձեռք	կոտրել
խելք	ծեծել
մեջք	լվանալ
ջուր	տալ
լեզու	ընկնել
աչք	թեթև

4. Հետևյալ դարձվածքների իմաստն արտահայտել մեկ բառով: (4 միավոր)

Ականջ անել, ահ ու դողի մեջ լինել, անուշ անել, անունը մրոտել, առյուծի սիրտ ունեցող, ասեղ մաշկող, կոտր ընկնել, մտքից հանել, ոգի առնել, ոտքի ելնել, տնազ անել:

Դարձվածաբանական սերտաճում, դարձվածաբանական միասնություն, դարձվածաբանական կապակցություն: (5 միավոր)

1. Դուրս գրել դարձվածքները: (4 միավոր)

Վարազդուխտը կամենում էր Միհրներսեհի ականջին հասցնել որոշ բաներ նրա քրոջ միջոցով:

Տունուտեղ կդնեն ու կապրեն միմյանց սիրով երջանիկ, աշխարհի աղմուկ-աղաղակի դեմ ականջները փակ:

Քու հերն ու մերը թե որ ինձ չտան,
Արին կթափեմ ես գետի նման:

Նա տեսավ, որ Ավոյի գյուղամիջի մարդ լինելը տանը պակաս ձեռնտու չէ, քան եթե նա իր հետ հավասար լուծ քաշելու լինի:

Գողության համար նրա վրա են կարծիք տանում:

2. Տրված դարձվածքները տեղադրել նախադասությունների մեջ` անհրաժեշտության դեպքում ենթարկելով համապատասխան փոփոխությունների: (4 միավոր)

ա)Տասնինն տարեկան էի, գլուխս հազար ու մի ծրագրերով լիքը, ____:

բ) Կինը որ ամուսնու ________________________________ ինչ ուզենա անել կտա նրան:

գ) Նրա համար իր կինը __________________________________ էր, անբիծ մի էակ:

դ) Ծանրաշարժ ու ծանրամիտ էր Օհանի տղան, ____________________________ :

ե) Աղջիկն ուղղակի նրա _____________________________________ և կհայտնի, որ ինքը արդեն հասունացած լինելով ոչ ոքի առաջ պարտավոր չէ հաշիվ տալ:

զ) Եվ Գագիկի _________________________ այսպիսի մի կատակ անել իր պապի հետ:

(խելքին փչել, վզին նստել, ոտքերն ամպոտ, խոսքը կտրել, ոսկորը պինդ, սուրբ սրբոց)

3. Առանձնացնել իմաստով մոտ հոմանիշ դարձվածքների 7 զույգ: (4 միավոր)

Մորփեոսի գիրկն ընկնել, հոգին հանել, սատանի կծիկ, բարակ մանող, սիրտն ահ ընկնել, կյանքը մաշել, հոգին ավանդել, ցամաք ձորի աղվես, կողի ընկնել, Եվայի զգեստով, արևը բաշխել, գորդյան հանգույց, աչքի որդը կոտրել, լեղին պատռվել, մորից մերկ, երկու ոտքը մեկ մաշիկի մեջ դնել:

4. Գրել հետևյալ դարձվածքների սկզբնաղբյուրները: (4 միավոր)

Դառը դատել` դատարկ նստել, ի խորոց սրտի, լինել` թե չլինել, կոտրած տաշտակի առաջ կանգնել, հացի խնդիր, Նազարի բախտ, Սոդոմ և Գոմոր, տերդ խնդա` Բաղդասար:

5. Հարցական դարձվածքներ: (4 միավոր)

14.4. Գնահատման չափանիշները[14].

- Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ` բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ընթացիկ ստուգման ժամանակ :
- Գործնական աշխատանքները` նվազագույնը երկու հարցում` 10-ական միավոր գնահատմամբ.:
- Ինքնուրույն աշխատանքը` երկու հարցում` 10-ական միավոր գնահատմամբ:

[14] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ __011401.00.6 –Մասնագիտական մանկավարժություն_____

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.19.6 -Հայոց լեզու և գրականություն_______

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ ____Մանկավարժության____բակալավր______

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՀԼԳ/բ-053 - ԺՀԼ «Դարձվածաբանություն և բառարանագիտություն»</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">3 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="2">Լսարանային</td><td rowspan="2">12</td><td>Դասախոսություն</td><td>4</td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">78</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">90</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">ստուգարք</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">Հարստացնել ուսանողների գիտելիքները հայոց լեզվի դարձվածաբանությունից և բառարանագիտությունից, կատարելագործել նրանց բանավոր և գրավոր խոսքի հմտությունները, ընդլայնել այն թեմաների շրջանակը, որտեղ նրանք կարող են արդյունավետ օգտագործել նշված առարկայի ուսումնասիրության արդյունքում ձեռք բերած գիտելիքները:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">ԺՀԼ «Դարձվածաբանություն և բառարանագիտություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.
▪ իմանա դարձվածաբանության և բառարանագիտության տեսական հիմունքները,
▪ իմանա դարձվածքների և բառարանների ուսումնասիրման մեթոդական հիմքերը
▪ կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
▪ տիրապետի դարձվածաբանության հետազոտության մեթոդներին,
▪ կարողանա դարձվածաբանության շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի բովանդակությունը</td><td colspan="4">Թեմա 1. Դարձվածաբանությունը իբրև լեզվաբանական գիտաճյուղ, նրա ուսումնասիրության առարկան: Դարձվածքների հարաբերությունը առածների, ասացվածքների, թևավոր խոսքերի հետ: Դարձվածք և բառակապակցություն: Դարձվածք և նախադասություն:</td></tr>
</table>

	Դարձվածք և բառ: Թեմա 2. Դարձվածքի առաջացումը: Դարձվածային տարբերակ: Դարձվածքների բազմիմաստությունը և համանունությունը: Դարձվածքների հոմանիշությունը: Դարձվածքների հականիշությունը: Դարձվածքների հարանունությունը: Դարձվածքների ստուգաբանությունը: Դարձվածքների կառուցվածքը: Թեմա 3. Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ հիմնական բաղադրիչի խոսքիմասային պատկանելության: Դարձվածքների տեսակները՝ ըստ բաղադրիչների քանակի: Դարձվածքների իմաստաբանական կառուցվածքը: Դարձվածքների բաղարկությունը: Դարձվածքը և բառակազմությունը: Հարցական դարձվածքներ: Եղանակավորող դարձվածքներ: Թեմա 4. Դարձվածքների նմանակություն և հակադարձ նմանակություն: Երկանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Եռանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Քառանդամ դարձվածքների կառուցվածքային տիպերը: Դարձվածքների շարահյուսական առանձնահատկությունները: Թեմա 5. Բառարանագրություն: Բառարանների տեսակները: Թեմա 6. Հայ բառարանագրության պատմություն (5-20-րդ դարեր):
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ՝ բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ընթացիկ ստուգման ժամանակ : Գործնական աշխատանքները՝ նվազագույնը երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ.: Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:
Գրականություն	*Պարտադիր* ՝ Սուքիասյան Ա.Մ., Ժամանակակից հայոց լեզու Բեդիրյան Պ.Ս., Ժամանակակից հայերենի դարձվածաբանություն Գասպարյան Գ.Կ., Հայ բառարանագրության պատմություն *Լրացուցիչ* ՝ Բաղիկյան Խ.Գ., Ժամանակակից հայերենի դարձվածային միավորները Սուքիասյան Ա.Մ., Գալստյան Ս.Ա., Հայերենի դարձվածաբանական բառարան